

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

ВІСНИК

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 2 (43)

**СПЕЦВИПУСК
ДО ТИЖНЯ НАУКИ**

Вінниця – 2023

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
ВИПУСК № 2 (43)

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія ВЦ № 1065-423-ПР від 24 грудня 2019 року
Журнал
(науково-виробничий, навчальний, довідковий)

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік
Мова видання: українська, англійська, німецька

Тематичні напрями Вісника:

- ❖ Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- ❖ Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- ❖ Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- ❖ Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- ❖ Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- ❖ Challenges in Education
- ❖ Відомі імена року
- ❖ Конкурси
- ❖ Рецензії

Номер затверджено на засіданні Вченої ради
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Протокол № 10 від 18 травня 2023 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.;
відповідальний редактор: методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** к.пед.н., доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д.пед.н., проф. Мисліцька Н.А., д.філ.н. Войцехівська Н.К., к.філ.н., доц. Січкарь С.А. (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини), спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Когутюк О.В.

Відповідальність за зміст статей несуть автори
Матеріали видаються в авторській редакції

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу : Випуск 2(43) /за заг. ред. К.Ф. Войцехівського. Вінниця : Твори, 2023. 194с.

ЗМІСТ

СЛОВО РЕДАКТОРА

<i>Шершун Галина</i> , Екологічні реформи України на шляху до ЄС	5
--	---

НАУКОВА ЛАБОРАТОРІЯ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

<i>Артемчук Валерія</i> , Освітній проект «Еко-халабуди» шляхи реалізації освіти для сталого розвитку в практику роботи закладу дошкільної освіти	6
<i>Кротюк Марія</i> , Фізичне виховання в закладі дошкільної освіти як основа формування здоров'я дітей дошкільного віку	12
<i>Перожиж Зоряна</i> , Моральне виховання дітей дошкільного віку за допомогою гри	15
<i>Рудь Яна</i> , Підготовка дітей дошкільного віку до школи за допомогою НМК «Буду вправним першачком»	17
<i>Балаба Яна</i> , Історичний вектор розвитку морального виховання дітей дошкільного віку	23
<i>Вознюк Віталіна</i> , Роль родини у формуванні особистості дітей раннього та передшкільного віку	27
<i>Гвоздинська Альона</i> , Предметний світ дітей дошкільного віку через призму інноваційних педагогічних технологій	29
<i>Титаренко Катерина</i> , Творчі ігри як засіб соціалізації дітей старшого дошкільного віку	33
<i>Гуменюк Ольга</i> , Розвиток мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку шляхом вивчення англійської мови	36
<i>Заїкіна Наталія</i> , Особливості ігрової діяльності дітей раннього дошкільного віку	39
<i>Камінська Ангеліна, Токар Любов</i> , Особливості виховання патріотизму у дошкільників в світлі сучасності	42
<i>Ключківська Карина</i> , Розвиток дошкільної освіти у педагогічному просторі України	46
<i>Козинець Олена</i> , Зарубіжний досвід дошкільного виховання	49
<i>Крисько Оксана</i> , Впровадження засобів казкотерапії з метою розвитку мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку	52
<i>Кузнєцова Аліна</i> , Організаційно-педагогічні умови формування у дітей дошкільного віку навичок здорового способу життя	54
<i>Кузьменко Тетяна, Токар Любов</i> , Українська народна іграшка як засіб морального виховання дітей дошкільного віку	56
<i>Купрата Лілія</i> , Розвиток морального виховання дітей дошкільного віку через призму педагогіки Марії Монтессорі	59
<i>Любченко Анна</i> , Особливості спілкування дітей раннього та передшкільного віку у різновікових групах закладів дошкільної освіти	61
<i>Мальченко Марія</i> , Моральне виховання дітей раннього передшкільного віку засобами казки	64
<i>Михальчук Ольга</i> , Становлення і розвиток дошкільної освіти у другій половині XX – початку XXI століття	67
<i>Ольхович Тетяна</i> , Розвиток морального виховання в умовах сучасної дошкільної освіти	70
<i>Погойдаш Вероніка</i> , Сучасні підходи взаємодії дошкільного закладу з родиною	73
<i>Пугаченко Олена</i> , Історичний розвиток гармонійного виховання дітей дошкільного віку	75
<i>Рекута Тетяна</i> , Використання інноваційних педагогічних технологій у логопедичній практиці з дітьми дошкільного віку	79
<i>Скалецька Діана</i> , Засоби масової інформації як фактор впливу на особистість дитини дошкільного віку	81
<i>Чеканцова Зоя</i> , STREAM – освіта дітей дошкільного віку як вектор інтегрованого навчання і виховання	84
<i>Тимошенко Альона</i> , Розвиток естетичного виховання дітей дошкільного віку	87
<i>Мокра Оксана</i> , Адаптація дітей дошкільного віку до навчання в школі шляхом співпраці батьків та закладу дошкільної освіти	89
<i>Федоришин Оксана</i> , Основи економічного виховання дітей дошкільного віку	92
<i>Щербатюк Катерина</i> , Ознайомлення з рідним містом як засіб патріотичного виховання дітей дошкільного віку	94

ПСИХОЛО-ПЕДАГОГІЧНА ЛАБОРАТОРІЯ

<i>Беспечна Анастасія</i> , Національно-патріотичне виховання учнів в системі роботи класного керівника	97
---	----

<i>Дякова Вікторія</i> , Характеристика провідних напрямів формування здорового способу життя школярів у освітньому процесі	100
<i>Зінченко Сніжана</i> , Організація партнерської взаємодії закладів освіти та сім'ї	104
<i>Михальчук Олеся, Мінова Єлизавета</i> , Використання інформаційно-комунікаційних технологій для організації самостійної роботи учнів основної школи в умовах дистанційного навчання	108
<i>Пономаренко Марія, Надкернична Любов</i> , Формування ключових компетентностей молодших школярів в умовах сучасної інноваційної освіти	111
<i>Вацак Крістіна</i> , Криптичне мислення сучасного педагога як складова його професійної компетентності	114
<i>Клименченко Наталія</i> , Комунікативний портрет вчителя	117
<u>НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ЛАБОРАТОРІЯ З ІНОЗЕМНИХ МОВ</u>	
<i>Головська Ірина</i> , Використання техніки колажування у підготовці майбутніх вчителів до інтерактивної взаємодії з учнями на уроці іноземної мови	120
<i>Андрусенко Софія</i> , Тестування як ефективний засіб організації контролю вивчення англійської мови	123
<i>Гуркало Владислава</i> , Україномовні еквіваленти англійських фразеологізмів з онімів	126
<i>Кушнір Аліна, Вовк Анастасія</i> , The Beatles: Liverpool Accent	130
<i>Поліщук Інна</i> , Ігри як засіб розвитку фонетичної компетентності учнів молодшого шкільного віку ..	132
<i>Синчук Діана</i> , Робота з пісенним матеріалом на уроках іноземної мови як засіб формуванні граматичної компетентності учнів основної школи	137
<i>Хоменко Юлія</i> , Проблематика перекладу політичних текстів	141
<u>НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ЛАБОРАТОРІЯ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ, ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ</u>	
<i>Василевич Інна, Багрій Тетяна</i> , Розвиток професійної компетентності та практична діяльність вчителя української мови та літератури	145
<i>Козяр Міла</i> , Функціональне навантаження назв тварин в українських народних піснях	148
<i>Собчук Вікторія</i> , Особливості проведення уроків зарубіжної літератури з використанням інтерактивних технологій навчання	151
<i>Сілко Діана</i> , Фольклоризм української літератури як дескриптивний код	154
<i>Яковенко Тетяна, Форостяна Катерина</i> , Фольклорні образи та мотиви у творчості Тараса Шевченка	157
<i>Яременко Ярослава</i> , Образний світ поеми Максима Рильського «Мандрівка в молодість»	161
<u>НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ЛАБОРАТОРІЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА</u>	
<i>Любчик Катерина</i> , Феномен і культурологічна місія проекту «musica sacra ukraine: партесний вимір»	163
<i>Гончар Тетяна, Чорна Наталія</i> , Організація театралізованої діяльності на уроках музичного мистецтва в ЗЗСО: вітчизняний та зарубіжний досвід	165
<i>Вилко Дарія</i> , Моделювання проблемних ситуацій як ефективний засіб розвитку пізнавальної активності учнів на уроках музичного мистецтва	169
<i>Чеховська Дарина</i> , Педагогічні засади розвитку мотиваційної сфери особистості музично-обдарованих учнів	172
<u>НАУКОВА ЛАБОРАТОРІЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ</u>	
<i>Кальніченко Наталія</i> , Особливості викладання методики трудового навчання у студентів педагогічного коледжу з урахуванням вимог НУШ	174
<i>Валевська Ольга</i> , Підходи та стратегії навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти зрівняння методик вітчизняних та зарубіжних дослідників	176
<i>Юртин Вікторія</i> , Підготовка майбутніх вихователів до роботи в умовах інклюзивної освіти	180
<u>ВІДОМІ ІМЕНА</u>	
<i>Козлова Олена</i> , Тема: «Богдан Хмельницький, як політик і людина», практичне заняття	182
<i>Яковенко Тетяна, Форостяна Катерина</i> , Михайло Драї-Хмара як представник українського неокласицизму	186
<i>Цимбал Тетяна</i> , Педагогічна система М. Монтессорі	189
<i>Вимоги до підготовки науково-методичних статей збірника «вісник науково-методичних досліджень» Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу</i>	193

прагнення поводитися згідно з моральними нормами не тому, що цього вимагають дорослі, а тому, що це приємно для себе і інших. Особливе місце у формуванні моральних потреб дошкільників

посідають народні казки, оповідання, про вигадані і фантастичні події. Не виникає сумніву, що казка справляє глибоке емоційне враження на дитину, сприяє розквіту її духовних сил.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Беленька Г. Роль казок В.О. Сухомлинського в процесі виховання морально-етичних якостей дітей старшого дошкільного віку. *Молодий вчений*. 2018. №8.1 (60.1) С. 18-21.
2. Заблоцька С. Особливості розвитку моральних норм поведінки дошкільників в експериментальних умовах URL : http://dpu.edu.ua/youngsc/AQGS/2012_3/pshyhology/244251.pdf. С. 244–251.
3. Кононко О. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція) Київ : ТОВ «МЦФЕР-Україна». 2014. 452 с.
4. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: підручник для студентів вищих навчальних закладів. / Тамара Поніманська К.: «Академвидав», 2015. С.456.
5. Софій Н. З., Найда Ю. М. Середовище, що належить дітям: порадник для педагогів закладів дошкільної освіти. ЮНІСЕФ, ВФ «Крок за кроком». Київ, 2019. С. 16–17.

Стаття надійшла до редакції
01 березня 2023

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

УДК 373.2(477)''199|200:

МИХАЛЬЧУК ОЛЬГА

асистент дитини з особливими освітніми потребами

Abstract. The article highlights the dynamics of the development of scientific and pedagogical schools in the field of preschool education in Ukraine in the second half of the 20th century. - the beginning of the 21st century, their achievements at each of the three distinct stages are characterized, the interaction and mutual influence of academic and university scientific schools is shown.

Key words: scientific and pedagogical school, research, preschool education, education, training, linguistic didactics.

Постановка проблеми. Питання становлення, розвитку та популяризації діяльності наукової школи стає все більш актуальним для динамічного інформаційного суспільства, потенціал якого складають творчі, ініціативні, відповідальні, соціально мобільні та висококваліфіковані фахівці, що прагнуть до постійного професійного і особистісного самовдосконалення. Актуалізація вивчення наукової школи як моделі взаємодії науки і освіти, що інтегрує науково-дослідну і навчальну роботу, забезпечує спадкоємність наукового знання і створює оптимальні умови для розвитку кадрового потенціалу, сприяє оптимізації науково-дослідної діяльності у вищій школі зумовлюється також зростанням ролі наукової спільноти, яка формує та розвиває прогресивне знання, сприяє його утвердженню в конкурентному освітньому середовищі. Зважаючи на те, що кожна наукова

школа проходить певні життєві цикли в своєму розвитку, видозмінюється, критичне осмислення й усвідомлення історико-педагогічного досвіду, об'єктивна оцінка дослідницьких здобутків учених-засновників наукових шкіл, виявлення прогресивних та діючих чинників функціонування стрижневої неформальної структурної ланки науки, сприятиме імплементації окремих ідей у проблемне поле вивчення, зростанню освітнього потенціалу суспільства, моделюванню освітніх інфраструктур сьогодення. Значний інтерес викликають науково-дослідні традиції, закладені в другій половині ХХ століття, що послужили базисом для зародження і подальшого розвитку наукових шкіл у галузі дошкільної освіти, визначили основні напрями досліджень в дошкільній педагогіці і методиках дошкільного навчання і нині мають потужний науковий потенціал, впливають на освітньо-виховні

процеси та підготовку конкурентоспроможних педагогічних кадрів дошкільної галузі. Наукові школи у галузі дошкільної освіти є охоронцем набутих традицій, наукового світосприйняття, концентрованого досвіду низки поколінь, своєрідною естафетою передавання досвіду, що сприяє розкриттю творчих здібностей молодих учених, їх вихованню, становленню й перетворенню на зрілих дослідників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі створено певний фундамент для вивчення наукових шкіл у системі науки. Виняткове значення в з'ясуванні сутності поняття «наукова школа», її характерних ознак мають роботи наукознавців П. Анохіна, А. Антонова, І. Аршавського, В. Гасілова, В. Горського, Г. Доброва, Б. Кедрова, Г. Лайтка, І. Лакатоса, К. Ланге, С. Микулінського, М. Родного, Д. Прайса, Н. Семенова, С. Хайтуна, Г. Штейнера, М. Ярошевського. Серед досліджень сучасних українських учених, що присвячені категорії «наукова школа», можна виділити роботи Д. Зербіно, О. Устенко, Ю. Храмова, які презентують характерні риси, функції наукової школи, її життєвий цикл, вплив наукового лідера на її еволюцію та на процес розвитку науки. У працях вітчизняних педагогів А. Алексюка, В. Вихрущ, Л. Вовк, Н. Дем'яненко, О. Дубасенюк, М. Євтуха, С. Золотухіної, Г. Кловак, В. Курила, І. Сірої, Б. Ступарика, О. Сухомлинської, М. Чепіль та ін. поняття «наукова школа» знайшло відображення на тлі розв'язання проблеми організації науково-дослідної роботи у вищих навчальних закладах в історико-педагогічній ретроспективі. Водночас, вивчення й аналіз науково-педагогічних джерел свідчить про те, що еволюція науково-педагогічних шкіл у галузі дошкільної освіти України ХХ ст. у систематизованому вигляді не досліджувалася.

Мета статті: висвітлення динаміки розвитку науково-педагогічних шкіл у галузі дошкільної освіти України другої половини ХХ ст. – початку ХХІ ст., характеристика їхніх здобутків на кожному з виокремлених етапів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проведений аналіз історико-педагогічних і науково-методичних джерел дозволив виокремити й обґрунтувати три етапи розвитку науково-педагогічних шкіл у галузі дошкільної освіти України другої половини ХХ – початку ХХІ ст. на основі таких критеріїв: зміни в соціально-економічних та суспільно-політичних сферах країни; прийняття нормативних документів, що

регламентували діяльність дошкільних закладів в Україні й організацію навчально-виховного процесу в них; погляди провідних учених на мету, зміст, форми дошкільної освіти; впровадження результатів науково-педагогічних досліджень у практику дитячих садків. Хронологічно-педагогічний та логіко-історичний аналіз уможливив у межах досліджуваного періоду ідентифікувати такі етапи: І етап – (60-70 рр. ХХ ст.) – етап зародження наукових досліджень у галузі дошкільної педагогіки; ІІ етап – (80-і рр. ХХ ст.) – етап подальшого розвитку й офіційного визнання здобутків наукових шкіл у галузі дошкільної освіти, що позначився урізноманітненням і поглибленням тематики дослідницьких проблем; ІІІ етап – (90-ті рр. ХХ ст. – початок ХХІ ст.) – етап розширення напрямів науково-педагогічних досліджень, змістовного збагачення поля наукових пошуків, перетворення однорівневих наукових шкіл на багаторівневі, створення дочірніх наукових шкіл. Дамо детальну характеристику кожному з них.

Перший етап позначився стрімким збільшенням мережі дошкільних установ, ухваленням низки державних документів, що регламентували діяльність закладів дошкільної освіти («Положення про об'єднану дошкільну дитячу установу (ясла-садок)», «Положення про дитячі дошкільні заклади у колгоспах Української РСР», Постанова «Про розгортання мережі дитячих дошкільних закладів у колгоспах і радгоспах республіки», Постанова «Про заходи з поліпшення будівництва медичних і дитячих закладів у республіці» тощо). Зазначимо, що цей етап мав певні особливості, які позначилися на ефективності науково-дослідної роботи. У 60-ті роки в науку приходить нове покоління науково-методичних фахівців з дошкільної педагогіки. Своїм вагомим науковим доробком воно заявляє про ґрунтовність проведених досліджень і започатковує розвиток кількох наукових шкіл в Україні. Ці наукові школи мали суттєвий вплив на практику роботи дошкільних закладів. Українська дошкільна педагогіка посіла одне з провідних місць в СРСР [2].

Проблеми дошкільного виховання у 60-ті роки в УРСР також розробляли викладачі кафедр дошкільної педагогіки Запорізького, Київського, Рівненського, Слов'янського педагогічних інститутів, які посідали провідні позиції в Україні як центри підготовки педагогів дошкільної освіти вищої кваліфікації, а також наукових досліджень у галузі теорії і методики навчання й виховання дітей

дошкільного віку. Пізніше, у 70-ті роки приєднуються колективи відкритих кафедр у Харкові, Глухові, Ніжині.

Особливе місце в науково-дослідній діяльності завідувача кафедри дошкільного виховання Рівненського державного педагогічного інституту А. Богуш займала проблема розвитку мовлення дітей. Нею розроблено зміст методики розвитку мови дошкільнят як галузі педагогіки і як навчальної дисципліни в закладах вищої професійної освіти. Під керівництвом А. Богуш розпочинає свою трудову діяльність у Рівному Т. Поніманська, яка з 1979 року навчалася в аспірантурі НДІ дошкільного виховання АПН СРСР. Молодий вчений досліджувала моральне становлення особистості дошкільника у трудовій діяльності, специфіку засвоєння моральних норм у дітей. Середина 80-х рр. XX ст. позначена заснуванням дидактичної наукової школи к. п. н., професора кафедри теорії і методики дошкільного виховання, Бердянського державного педагогічного інституту імені П.Д. Осипенка К. Щербакової, яка досліджувала проблему розвитку в дошкільників початкових математичних понять. Педагогічні ідеї К. Щербакової у цей час знайшли відображення в колективних науково-методичних працях. Книги «Методика навчання математики дітей дошкільного віку», «Методика формування елементарних математичних уявлень у дітей» рекомендовано Міністерством освіти УРСР як навчальні посібники для студентів педучилищ та педінститутів із спеціальності «Педагогіка і психологія (дошкільна)»[4]. У цей період простежено посилення уваги до проблематики ігрової діяльності дітей дошкільного віку. У полі зору К. Щербакової перебували питання формування позитивних взаємин у спільній ігровій діяльності дітей дошкільного віку, розвитку творчої активності дошкільників в іграх за сюжетами літературних творів, психолого-педагогічні основи організації та проведення сюжетно-рольових ігор, керівництвом ними з боку вихователів [4]. Зародження наукової школи Л. Артемової відбулося у стінах лабораторії дошкільного виховання УНДІПу, де вчена працювала до 1990 року. Л. Артемова розкрила проблему виховання в дітей позитивних взаємин як основи поведінки в колективі. На конкретних прикладах показала, як у процесі ігор діти набули навичок спілкування з однолітками, як поступово розвивалися в них колективістські риси. Одним із аспектів наукових досліджень стало питання морального виховання дітей дошкільного віку.

Вивчалися засоби і методи формування у дошкільнят рис колективізму, гуманних, патріотичних та інтернаціональних почуттів. У 80-их роках XX століття Л. Артемова і її учні довели ефективність дитячих ігор у процесі розвитку соціальних почуттів і ознайомлення дошкільників з різними явищами суспільного життя. Наукові розробки Л. Артемової, А. Богуш, З. Борисової, Е. Вільчовського, Т. Поніманської, К. Щербакової допомагали педагогам у практичній роботі, сприяли підвищенню їхньої фахової майстерності, забезпечили створення методологічної платформи для розвитку наступних науково-педагогічних досліджень та започаткування і повноцінного функціонування наукових шкіл у галузі дошкільної освіти. Третій етап характеризувався збагаченням напрямів їхньої діяльності, збільшенням їхнього кількісного складу, розширенням географічних меж функціонування науково-педагогічних шкіл у галузі дошкільної освіти України XX ст. – початку XXI ст. (науково-педагогічні школи почали формуватися в містах Луганську, Сумах, Слов'янську, Донецьку, Одесі, Івано-Франківську та інших містах України). Серед дослідницьких колективів, що здобули широке визнання в Україні та за її межами, вирізняється наукова школа д.п.н, професора, завідувача кафедри теорії і методики дошкільної освіти Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського А. Богуш [3]. З'ясовано, що домінантними напрямками досліджень вихованців академіка А. Богуш були: історичні аспекти становлення розвитку дошкільної лінгводидактики та творче використання спадщини минушини в сучасному ДНЗ, методика розвитку і навчання дітей раннього і дошкільного віку рідної мови, методика навчання дітей української мови в дошкільних закладах національних спільнот та іноземної мови, народознавчий аспект розвитку мовлення, розвиток мовлення дітей молодшого шкільного віку та проблеми наступності між ДНЗ і школою, підготовка студентів дошкільних факультетів до навчання мови дітей дошкільного віку тощо [1;3].

Традиції наукової школи З. Борисової на початку XXI ст. продовжили її учні, що започаткували діяльність дочірніх наукових шкіл (д.п.н., проф. Г. Беленька). Суттєво вплинув на практику роботи дошкільних закладів науковий доробок завідувача кафедри педагогіки і психології (дошкільної) (1987-2006 рр.), професора (з 2002 р.), проректора з наукової роботи (2006-2016 рр.) Рівненського державного гуманітарного

університету Т. Поніманської та представників її наукової школи з проблем гуманізації освітнього процесу. Результати наукових пошуків членів наукової школи Т. Поніманської знайшли відбиття в захищених під її керівництвом 12 кандидатських дисертаціях і опублікованих близько 300 наукових і науково-методичних працях.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, аналіз наукової діяльності провідних наукових шкіл України у галузі дошкільної освіти досліджуваного періоду дав змогу констатувати, що їх розвиток відбувався на трьох основних етапах. Представлені матеріали свідчать, що поглиблення предмету педагогічних досліджень, пошуків нових наукових пошуків, зростання потужного наукового потенціалу, підтримка наявних та формування нових науково-педагогічних шкіл, інтеграція наукових результатів у навчальний процес та гармонізація наукової, навчальної та методичної роботи, оновлення змісту навчання найсучаснішими фундаментальними знаннями й прикладними результатами, залучення молодих учених та обдарованих студентів до

наукових шкіл характеризували розвиток науково-педагогічних шкіл України у галузі дошкільної освіти другої половини XX ст. – початку XXI ст.

Досягнення Л. Артемової, А. Богуш, З. Борисової, Е. Вільчовського, Т. Поніманської, К. Щербакової збагатили вітчизняну дошкільну педагогіку, а впровадження результатів їхніх наукових досліджень сприяли розвитку педагогічної практики на всіх освітніх рівнях. Учні цих учених гідно примножують професійні та наукові здобутки своїх педагогів-наставників. Вони працюють на перспективу – створюють власні наукові школи, в яких готують нову зміну кадрів, сприяють професійному зростанню молоді, виховують справжніх мислячих учених, створюють умови для творчої самореалізації науковців. Закладені в др. пол. XX століття науково-дослідні традиції послужили базисом для подальшого розвитку наукових шкіл у галузі дошкільної освіти, визначили основні напрямки досліджень в дошкільній педагогіці й окремих методиках навчання дітей дошкільного віку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Алла Михайлівна Богуш – академік АПН України : біобібліогр. покажч. / АПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Пономаренко Л. О., Айвазова Л. М. ; наук. ред. Рогова П. І. ; бібліогр. ред. Пономаренко Л. О. ; літ. ред. Білоцерківець І. П.]. – 2-ге вид., доповн. та переробл. – Київ : [б. в.], 2009. – 118 с. – (Серія „Академіки АПН України” ; вип. 16).
2. Артемова Л.В. Історія педагогіки України: підручник / Л.В. Артемова. – К.: Либідь, 2006. – 424 с.
3. Гнізділова О.А. Грані науково-педагогічної діяльності академіка А.М. Богуш / О.А. Гнізділова // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» – Додаток 1 до Вип.31, Том V (47) : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – К. : Гнозис, 2013. – С. 112–121.
4. Дошкільна освіта в персоналіях (до ювілею професора К.Й. Щербакової). Наукове видання [упорядники О.Г. Брежнева, Л.В. Макаренко]. – Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2016. – 248 с.

Стаття надійшла до редакції

14 лютого 2023

РОЗВИТОК МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

УДК 373.2.015.31:17

ОЛЬХОВИЧ ТЕТЯНА

студентка факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва

Науковий керівник: ТОКАР Л. П.

викладач факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Abstract. *In the article, the moral education of a preschool child is characterized as a purposeful interaction between an adult and a child with the aim of forming moral feelings and qualities, assimilation of moral norms and rules, development of moral motives and behavioral skills. Attention is focused on the inconsistencies between the construction of the educational process within the framework of the implementation of the requirements of the educational program of the preschool education institution on moral education and the insufficient methodical*